

Dubbii limaana Diigu-Kutaa 13.2

Description

Akkaataa murtii amantii irraa dirqamaan beekkaman mormuun kufrii itti taâ€™u

3-Amma akkaataa murtii amanti irraa dirqamaan beekkamu mormuun kufrii itti taâ€™u ilaalla.
(A)-Mormuun kuni Rabbi oltaâ€™aa irratti kijibuudha. Nama Rabbiin irratti kijibe caalaa namni zaalimni fi yakkamaan hin jiru. Akkuma Rabbiin oltaâ€™aan jedhe:

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
الظَّالِمُونَ ﴿٢١﴾

• Nama Rabbiin irratti kijiba uumee yookiin keeyyattoota Isaa kijibsiise caalaa namni zaalimni (miidhaa hojjataan) eenyu? Dhugumatti, zaalimoonni (miidhaa hojjattoonni) hin milkaa’an. • Suuratu Al-Anâ€™am 6:21

Ammas ni jedha:

﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ السِّنُّ كُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَلٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾ مَتَّعْ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾﴾

• Rabbiin irratti kijiba uumuuf waan arrabni keessan kijiba dubbatuun, • Kuni halaala, kuni haraamaa • hin jedhinaa. Dhugumatti, warroonni Rabbiin irratti kijiba uuman hin milkaa’an. [Isaaniif] qananii xiqqootu jira. Adabbii laalessaatu Isaaniif jira. • Suuratu An-Nahl 16:116-117

(Kana jechuun Rabbiin irratti kijiba odeessuuf wanta Rabbiin haraama godhee • kuni halaala ykn hayyamamaadha •, wanta Rabbiin halaala godhe, • kuni haraama • hin jedhinaa. Namoonni Rabbi oltaâ€™aa irratti kijiba uuman wanta gaarii addunyaa fi Aakhiraatin hin milkaa’an. Addunyaa keessatti qananii xiqqoo baddutu isaaniif jira. Ergasii, Aakhiratti sababa isaan Rabbiin irratti kijibaniif

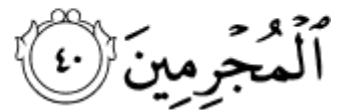
adabbii laaleessaa garmalee nama dhukkubsutu isaaniif jira.^[1])

Akkasumas, amanti irraa murtii beekkamaa mormuun shariâ€™aa Rabbii oltaâ€™aa faallessuu fi mushrikoota daldalli akkuma dhalaati jedhaniin wal fakkaachudha. Kanaafi ibn Taymiyaan ni jedha: â€œIlaalcha namootaatiin dubbii nabiyyootaa faallessuu fi dursiisuun hojii namoota Ergamtoota kijibsiisaniiti. Inumaa, kufrii hunda kan walitti qabeedha. Akkuma Shahrastaani jalqaba kitaaba isaa beekkama: â€œAl-Milalu wa Nihluâ€™ keessatti jedhe: hundeen sharrii hundaa keeyyata [Qurâ€™aanaa fi hadiisa sahiih] yaadaan faalleessuu fi shariâ€™aa caalaa fedhii qullaaf dursa kennuudha.â€™ Suni akkuma inni jedheâ€™â€™ (Darâ€™u Taâ€™aarudi aqli wa naqli-5/204)

Kanarratti dabalatee, murtii Rabbii oltaâ€™aa mormuun Gooftummaa Rabbiitti gammaduu kan diigudha. Gooftaan Kan uumu, ajaju, gabrootaaf waan gaarii halaala kan godhu fi waan badaa haraama Kan godhuudha. Gooftummaa Rabbiitti gammaduu jechuun ajajaa Isaa shariâ€™aa fi kawniyyaatti gammaduudha. Ajaja shariâ€™aa jechuun ajajootaa fi murtiiwaan Qurâ€™aana fi Sunnah keessatti dhufaniidha. Ajaja kawniyyaa immoo murtiiwwan adda addaa namni humna irratti hin qabneedha. Kan akka dhibee, duâ€™a, rakkoo adda addaa. Namni Rabbii Gooftaa isaa akka taâ€™etti itti gammade, ajajoota lamaan kanniinitti gammaduu fi fudhachuu qaba.

(B)-Dhugumatti, iimaanni dhugoomsu fi mirkaneessu of keessatti hammata. Mormuun kuni kijibsiisuu fi waakkachuudha. Innis iimaana kan diigu waan taâ€™eef gonkumaa iimaana waliin bakka tokkotti taâ€™uu hin dandaâ€™u. Amanti irraa murtii dirqamaan beekkame mormuun keeyyatoota Kitaaba Rabbii azza wa jalla kijibsiisuudha. Rabbiin keeyyatoota Isaa dhugoomsuu fi mirkaneessutti ajajee jira. Nama keeyyatoota Isaa waakkatee fi mormee kufrii irratti murteesse, adabbii salphisaa isaaniif waadaa gale. Balbaloonni samii isaaniif hin banaman, Jannatas hin seenan. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتِّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ

â€œDhugumatti, warroota keeyyatoota Keenya kijibsiisanii fi isaan irraa of tuulan, balbaloonni samii isaaniif hin banaman, hanga gaalli qaawwa lilmoo keessa seentutti Jannata hin seenan. Akka kanatti yakkamtoota mindeessina.â€™ Suuratu Al-Aâ€™araaf 7:40

Gaalli qaawwa lilmootin gonkumaa seenu hin dandeessu. Kanaafu, namoonni keeyyatoota Rabbii kijibsisanii fi isaan hordofuu irraa of tuulan gonkumaa Jannata seenu hin dandaâ€™an.

Ammas ni jedha:

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ

مُهِينٌ ﴿٥٧﴾

• Warroonni kafaranii fi keeyyattoota Keenya kijibsiisan, isaan san adabbii salphisaatu isaaniif jira. • Suuratu Al-Hajj 22:57

(C)-Mormiin kuni hadiisota sahiih Rasuula (sallallahu aleyh wassallam) irraa gabaafaman kijibsiisuudha. Namni hadiisa sahiih deebisee ykn kijibsiisee inni kaafira akka taTMe aalimman (beektonni) mirkaneessanii jiru. Dhugaa kana hadiisni Al-BaraaTMi ibn Aazib (radiyallahu anhu) yommuu akkana jedhu ni agarsiisa: Ani abbeeraa kiyyaan wal qunname. Isa waliin alaabaa duulatu jira. Ani isaan ni jedhe, •Eessa deemaa jirtaa? • Innis ni jedhe, •Ergamaan Rabbi sallallahu aleyh wassallam namicha niiti abbaa isaa fuudhetti na erge. Morma isaa akka haleelu (ajjeesu) fi qabeenya isaa fuudhu na ajaje. • Sunan [Abu Daawud 4457](#), Sunan NasaaTMi 3332

Akkuma beekamu, niiti abbaa fuudhun jala muramee kan dhoowwameedha. Saniifi, Ergamaan sallallahu aleyh wassallam nama niiti abbaa fuudhe akka ajjeefamu ajaje. Sababni isaas, inni Islaamaa irraa duubatti deebiTMe. Rabbiin oltaTMaan ni jedha:

وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ
سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾

• Wanta darbe malee dubartoota abbootin keessan fuudhan hin fuudhinaa. Dhugumatti, inni fokkataa, jibbamaa fi karaan isaa hamaa taTMee jira. • Suuratu An-Nisaa 4:22

(Kana jechuun wanta yeroo darbe raawwatame malee fuudhaa heeruma akkanaa irraa fagaadhaa. Hojiin fokkuun akkanaa raawwatamee jira. Garuu isin kana booda gonkumaa itti hin deebiTMinaa. Dhugumatti, dubartii abbaan keessan nikaha hidhate fuudhun ykn ishii waliin wal-qunnamtii raawwachuun hojii fokkataadha. Namni kana raawwatu Rabbiin biratti jibbamaadha. Akkasumas, namni yommuu niiti abbaa fuudhu, wal jibbaa fi diinummaan ni uumama. Sababa kanaan, hariiroon firummaa ni cita. Karaan isaa hamaa fi badaa taTMee jira.)

Ibn Kasiir niiti abbaa fuudhu ilaalchise ni jedha: Namni kana boodaa wanta kana hojjate, amanti isaa irraa duubatti deebiTMee jira. Kanafu, inni ni ajjeefama, qabeenyi isaa beeytul maal (Mana qabeenyaa) Muslimootatiif galii taTMa. • (Tafsiiru Ibn kasiir 1/444) (Kuni murtii haddii waan taTMeef kan ajjeesu nama dhuunfaa osoo hin taTMin iimaama ykn hogganaa Muslimootaati.)

Hadiisa Al-Baraaâ€™™i yommuu ibsu Ibn Jariir ni jedha: â€œNiiti abbaa kan fuudhe suni wantoota dhoowwaman lama hojjachuu fi Rabbiin faallessuu (maâ€™™aasiyaa) irraa badii gurguddaa lama bakka tokkotti walitti fiduun daangaa darbee jira. Isaan keessaa tokkoffaan: nama Rabbiin keeYYata Qurâ€™™aanatiin haraama godhe nikaah hidhachuu. â€œ**dubartoota abbootin keessan fuudhan hin fuudhinaa.â€™™** (Suuratu An-Nisaa 4:22) Lammaffaan: qaama hormaata isarratti haraama taâ€™™etti dhufu. Kana keessaa inni guddaan osoo Ergamaan Rabbii sallallahu aleyh wassallam jiranu hojii kana hojjachuu fi nama Rabbiin haraama godhee nikaah hidhachuu isaa labsuudha. Kana hojjachuun isaa kuni wanta hunda caalaa Ergamaa Rabbii sallallahu aleyh wassallam kijibsiisuu fi Qurâ€™™aana keessatti aaya (keeYYata) ifa taate waakkachuu isaa agarsiisaâ€™™. Sababa hojii isaa kanaan murtiin ajjeechaa fi morma rukutu isarratti darbe. Kanaafi, Ergamaan Rabbii sallallahu aleyh wassallam akka ajjeefamu fi mormi isaa rukutamu ajaje. Sababni isaas, nama Islaama irraa duubatti deebiâ€™™e keessatti kuni Sunnah isaati.â€™™ (Tahziibu Al-Aasaari 2/148)

Shawkaani ni jedha: â€œHadiisa keessa, iimaamni nama wanta shariâ€™™aa keessatti jala murame beekkame, kan akka dhimma kanaa, faallesse akka ajjeefamu ajajuu ragaa agarsiisutu jira. Rabbiin oltaâ€™™aan ni jedha: â€œ**dubartoota abbootin keessan fuudhan hin fuudhinaa.â€™™** (Suuratu An-Nisaa 4:22) *Garuu namtichi Rasuulli akka ajjeefamu ajaje kuni niiti abbaa fuudhun [haraama taâ€™™uu kan beekke](#) fi [akka halaalatti ilaalun kan hojjate taâ€™™uu](#) hadiisa irraa hubatamu qabaâ€™™.* (Nayl Al-Awxaari 8/322)

**Osoo Qurâ€™™aanaa fi sunnah ragaa hin godhatin lafaa olkaâ€™™ani
â€œKuni haraama ykn halaalaâ€™™ jechuun dhoowwamaadha.**

[1] Tafsiiru Muyassar-280, Tafsiiru Xabari-14/390

[â€œNawaaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayahâ€™™](#) fuula 247-252 Abdulaziz bin Muhammad

Date Created

August 31, 2020

Author

admin